

Ablegøyer & klovnestreker

- en dag med helseklovene på Haukeland sykehus

Tekst og foto: Ingrid Neteland.

Jeg fikk beskjed om å møte sykehusklovene i 3.etasje på Barneavdelingen på deres kontor. Kontoret, som de så pent kalte det, var et gammelt toalett og trangere enn de fleste sykehustoaletter jeg har vært på. Det inneholdt samtidig ikke mindre enn to smørblide mennesker. Siv og Stein Ove er begge utdannede skuespillere, og jobber henholdsvis en og to dager i uken som helseklovner på Barneavdelingen. Før jeg kom, hadde de vært på møte med de andre som arbeider på barneavdelingene. Der hadde de fått pasientlister og skrevet på det de anså som viktig. Det var stjerner på barna klovnene måtte inn til og små stikkord om barna og deres eventuelle ønsker. Noen av barna på avdelingene lå allerede på rommet sitt og ventet på klovnene som de visste snart var på vei gjennom korridorene. Etter som nesene kom på og klærene ble skiftet, endret disse to menneskene seg fra å være to varme, imøtekommende sykehusansatte, til å bli morsomme og sprø klovner. De har også egne barn, og jeg lurte derfor på om de var klovner hjemme også? "Det blir som å være på feil plass, kanskje litt som foreldre føler seg på et sykehus med et sykt barn. Man får ikke vært i sin riktige rolle. Derfor kan vi klovnene hjelpe litt på stemningen her på sykehuset, og lage litt mer lek enn det man kanskje forventer", sier Siv. Men av og til er Siv klovner hjemme likevel, og da hun hentet en av jentene

sine på diskotek iført klovnekostyme, var ikke datteren veldig begeistret. "I dag er minstemann 17 år og det er ikke flaut lengre. Det hender at vi er litt klovner hjemme – rett og slett litt godartet tøys".

Det var tid for oppvarming (jeg lurte litt på hvorfor klovner måtte oppvarmes, men det skulle vise seg at det ikke var en dum idé). Jeg måtte selvfølgelig være med. Vi bøyd i knær og rullet på skuldre, vi nynnnet og trallet og kastet på armer og bein. Deilig start på dagen i grunn! Deretter var det bare å finne frem klovnevognen og komme i gang.

Om improvisasjon og å være "våken på post"

Vi kom ikke lengre enn ut av heisen før vi traff de første barna. De satt i korridoren med foreldrene sine og ventet på å bli ropt inn. Noen var skeptiske i begynnelsen og lurte følt på hvilke vesener som var kommet ut av heisen. Så ble det ballspill, såpebobler, en klovner på vei ned trappen, en klovner sovende i vesken til en mamma og en pappa som måtte være med på ablegøylene. Jeg tok meg selv i å lure på om noe i det hele tatt var planlagt, og ble imponert over improvisasjonen som så ut til å nå

nye høyder hele tiden. Siv presiserte senere at selv om det de gjør er improvisasjon, er ingenting tilfeldig. Det er helt nødvendig at klovnene er bevisst det de gjør og tilpasser utførelsen sin til barnet de treffer. Alle barn er ulike, og klovnene må være flinke til å finne det riktige for hvert enkelt barn. "Vi må være klar til å å snu på sekundet. Av og til må vi dra oss selv i ørene og si "klovner, skjerp deg" og enten våkne og ta frem leken eller bli mindre i den. Denne fokus-reguleringen er særlig viktig når barn er syke, for de kan skifte så fort. Barna kan plutselig bli trøtte, få smerte, kaste opp, bli usikre og redde eller ønske seg hjem. Sovner vi på post kan verdifull kommunikasjon gå tapt. Sovner vi på post, ser vi ikke barnet når det leker og finner ikke ut hvordan dette barnet er". Klovnene blir godt kjent med de enkelte barna, og Jeg skjønte at klovnene ikke er her på barneavdelingen bare for moro skyld. Klovnene får mye nyttig informasjon fra barna om hvordan de har det, gjennom deres lek.

Etter hvert beveget vi oss inn i gangen på avdelingen og der traff Tito (Stein Ove) en liten gutt som nettopp hadde kommet fra operasjon. Han var fremdeles litt ustø, men Titos mange sprell fikk den lille pasienten til å hikste av latter. Musikkerapauten Guro kom plutselig forbi, og hun og Trudelitt (Siv) gikk sammen inn på et rom der en gutt på oppvåkning fikk en egen danseoppvisning mens Guro spilte gitar og sang. Jeg var ikke med inn i rommet, fordi det ikke skulle være for mange mennesker hos den lille gutten. Mens jeg sto på gangen og ventet med Tito, kom en pasient løpende. Han hadde hørt klovnene på gangen, og det var tydelig at han kjente dem. Gutten bestilte seg et sverd. Han skulle på MR og Tito visste akkurat hva han trengte! Han fant ballonger og blåste opp to fine sverd som skulle være med til MR-maskinen.

For barnslig noen ganger?

På et av rommene lå en jente sammen med moren sin. Rommet var mørkt og jenten lå i sengen mens moren satt ved siden av. Bagen med klær lå på gulvet og på veggen hang en

tv med play station. Lite minnet om et ungdomsrom og jenten så litt tomt på oss da vi listet oss inn en og en, men hun vinket oss likevel inn. På rommet ble det diskusjon om kulhetskultur og hvem som faktisk var kulest. Det ble forsøkt med målebånd og diverse andre målemetoder og de to klovnene var dypt uenige hvem av dem som var kulest. De kom til slutt frem til at jenten definitivt var kulest og at jeg kom på andreplass med mine Converse-sko. Før jeg visste ordet av det var Tito på vei ut vinduet og for meg så det ut som om det var minst tre meter rett ned. Der hang han etter armene og skrek etter hjelp (og da skjønte jeg poenget med oppvarmingen i stedet)! Det ble en komisk seanse der Trudelitt måtte hjelpe sin gode venn Tito inn på rommet igjen. Da vi kom ut på gangen lurte jeg på om jenten kanskje synes klovnene var litt barnslige.

"Det er akkurat det. Av og til må man tørre å stå litt i den der galskapen", sier Siv. "Det blir en vurdering hvor langt man tør å gå ned i flauheten. Ovenfor pasienten og oss selv. Vi leter etter et spesielt øyeblikk i slike møter. Hvis man tør å gå helt ned, og masken deretter forsvinner litt av hos den vi besøker, da kan det skje noe fantastisk. Vi må tørre å bli litt teite og upopulære også. Kanskje vi i alle fall skapte en allianse mellom mor og barn? Kanskje de sammen kan snakke om hvor teite vi var?" Stein Ove sier at de første minuttene inne på et rom er de aller viktigste. Det er da barna danner seg et inntrykk, barna kan åpne opp for at dette vil de være med på, eller de kan stenge igjen og sette opp en maske. Han forteller at noen barn ofte er veldig alvorlige og dermed veldig vanskelige å lese. Da kan det være lurt å se på foreldrene for å sjekke om de er med på leken. Å oppnå kontakt med foreldre er en god inngangsport til å nærme seg barna. Det er i alle fall ikke tvil om at foreldrene vi møtte den dagen koste seg med klovnene og sine barn.

Tankelesende klovner

På neste rom besøkte vi en liten gutt. Moren var sammen med han, men forlot rommet slik at vi kunne klovne med gutten i fred. Han virket trygg og det så ut som om han var glad for å endelig se klovnene. Da jeg og Trudelitt entret rommet var Tito i full gang med å forklare noe om en stor boks med fem baller i. Han lagde regnestykker til pasienten, og den lille gutten lo godt over Titos håpløse hoderegning. I tillegg hørte klovnene på tankene til gutten gjennom stetoskopet på pannen. Tito sa at han fikk inn en litt rar frekvens og gutten måpte av forbauselse da Trudelitt snakket på morsmålet hans. Hun insisterte på at det var fordi hun kunne høre tankene hans med stetoskopet. Gutten var helt fra seg av begeistring! Han kikket etter hvert litt alvorlig på meg i vanlige klær og sa: "Serioøst altså, hvor kommer hun der klovnen fra egentlig"? Jeg var med på leken og sa at klovnene hørte på tankene hans, så klart. Gutten smilte lurt tilbake til meg, som om han forsto noe vi andre ikke gjorde.

Dagens siste pasient var en skjønn liten jente på seks måneder. Hun kviknet tydelig til da Trudelitt kom gående forbi i den fine,

